

M. ANDROIĆ

OSNOVI ZOOEKOLOGIJE

S OSOBITIM OSVRTOM NA ENTOMOFAUNU

ZAGREB, 1970

POSLOVNO UDRUŽENJE ŠUMSKO PRIVREDNIH ORGANIZACIJA
ZAGREB

OSNOVI ZOOEKOLOGIJE

IZ OBRATKA ZA ŠUMSKE INŽENJERE

Izdavačko tiskarsko poduzeće "A. G. Matoš" -- Samobor

S A D R Ž A J

	Str.
Uvod	7
Osnovni pojmovi i sadržaj ekologije	9
Podjela ekologije	11
Organizam, skup organizama i prostor	12
Organizam i sredina	15
AUTEKOLOGIJA — ANALITIČKA EKOLOGIJA	18
Općenito	18
Ekološki faktori	18
Životna forma	21
Ekološka niša	24
ABIOTIČKI FAKTORI	25
Toplina	25
Svjetlo	36
Voda	40
Zrak i zračna strujanja	45
Kombinirano djelovanje temperature i vlage	47
Zbirno djelovanje klimatskih faktora	52
Zemljište — tlo	61
TROFIČKI FAKTORI	63
Vrsta i način ishrane	63
Količina hrane	69
Kvaliteta hrane	70
BIOTIČKI FAKTORI	71
Homotipski odnosi	71
Heterotipski odnosi	73
Borba za samoodržanje	77
DEMEKOLOGIJA — EKOLOGIJA POPULACIJE	79
Gustoća (brojnost) populacije (abundanca)	79
Određivanje gustoće populacije insekata	81
Određivanje brojnosti vrsta koje prezimljuju u zemlji	82
Određivanje brojnosti prema broju štetnika koji se nalaze na stablima	85
Markiranje	86
Metoda primjernih pruga	87
Okularna procjena brojnosti po stanju oštećenih sastojina	87
Rekognosciranje oštećenih sastojina iz zraka	88
Određivanje gustoće populacije defolijatora po jedinkama koje vrše oštećenje	88
Određivanje brojnosti metodom tretiranja probnih stabala	89
Metoda klopki	89
Migraciona kretanja	90
Prostorni raspored	91
Habitus i genetska konstitucija populacije	93
Natalitet i mortalitet	95
Uzrasna struktura	98

Dinamika populacije	99
<i>Oscilacije i fluktuacioni tipovi</i>	100
Prostorni aspekt dinamike populacije	105
Populacione teorije	108
SINEKOLOGIJA — SINTETIČKA EKOLOGIJA	114
Životne zajednice — biocenoze	114
Biološka ravnoteža	114
Vrste biocenoza	116
Organizacija životnih zajednica	118
Lanac ishrane	121
Dinamika biocenoze	122
Ekološka sukcesija	123
Periodičnost	123
Utjecaj čovjeka na biocenozu	126
Ekosistem	127
Kruženje materije u ekosistemu	128
Proticanje energije kroz ekosistem	131
Ekološka ravnoteža	133
Utjecaj čovjeka na ekosistem i biosferu	134
Literatura	140
Registar autora	143
Registar vrsta, rodova i familija	145
Registar pojmova	148

PREDGOVOR

Predmet izučavanja sve većeg broja stručnjaka iz zaštite šuma u posljednje vrijeme postaje ekologija pojedinih štetnih vrsta šumske entomofaune. Razlog leži u činjenici, da se bez poznavanja ekoloških faktora koji dovode do prenamnažanja štetnika, bez poznavanja ekološke valence i načina kako pojedini štetnik reagira na date ekološke faktore, ne može zamisliti uspješno suzbijanje štetnika i sprečavanje šteta koje oni nanose šumama. Stoga nam je bila namjera da šumarske stručnjake i studente šumarstva uvedemo u područje ekologije insekata. Ekologija insekata je specijalno područje ekologije životinja, a ova dio ekologije u sklopu biologije. Pokazalo se međutim da studenti šumarstva u nastavnom planu nemaju posebni kolegij iz ekologije životinja uopće, pa je to predstavljalo izvjesnu teškoću za razumijevanje ekologije insekata. Pokušali smo ovom knjigom omogućiti svima koji se bave zaštitom šuma a naročito šumarskom entomologijom, da lakše savladaju i bolje shvate ekologiju insekata. Stoga smo nastojali obraditi osnove ekologije životinja i u isto vrijeme što je moguće više ilustrirati pojedine pojmove primjerima iz šumarske entomologije. S obzirom na ogromni opseg ekologije kao nauke, nije se mogao bez teškoća u ovako ograničenom obimu postavljenu zadatak potpuno i uspješno izvršiti. No s obzirom na veliku prazninu u ovom pogledu, naročito u domaćoj literaturi, nadamo se da će ovaj naš pokušaj ipak biti koristan za studente i šumarske stručnjake, kao uvod u bogatu stručnu i specijalnu literaturu na ovom području.